

ЯРОСЛАВ
ГАШЕК

Ківер солдата
Трунця

Бібліотека журналу “ПЕРЕЦЬ. Весела республіка” №2

Ярослав ГАШЕК

КІВЕР СОЛДАТА ТРУНЦЯ

Переклад Остапа Вишні
Ілюстрації Володимира Григор'єва

КИЇВ – 2018

30.04.1883 — 03.01.1923

Бравий гуморист-сатирик Ярослав Гашек

Багато хто, читаючи "Пригоди бравого вояка Швейка", певно, і не підозрює, що описуваний у ньому "офіційний ідіот", мандрівник- втікач, хитрун- баляндрасник, витівник- авантюрист, дезертир- патріот, невтомний шалапут- базіка і такий же невтомний завсідник усіляких пивничок — Йозеф Швейк чимало запозичив у свого безпосереднього творця — Ярослава Гашека, автора цього всесвітньовідомого антивоєнного сатиричного роману.

Принаймні непересічна біографія славетного чеського письменника- гумориста, вповні пересипана життєвими парадоксами, є тому прямим підтвердженням.

Ще за дитинства він зажив слави непосидючого шибайголо-ви, нестримного фантазера, непогамовного любителя всіляких надзвичайних пригод та витівок...

З роками риси цього самобутнього характеру хіба що "удосконалились" і набули ще більш усвідомленого авантюрного забарвлення.

Судіть самі: після закінчення торговельного училища молодий Гашек влаштувався на роботу в банк, де колись до цього працював його покійний батько. Але початкуючий банкір не пропрацював там і року, бо невблаганний поклик до мандрів змусив його покинути кар'єру і пуститися в піші подорожі Словаччиною... Предметом наступного дослідження були ще кілька країн, що входили до складу тодішньої Австро-Угорської імперії...

Затим, аби заробити на шматок хліба, була робота в журналі "Світ тварин", а згодом і торгівля собаками, — коли бідолас-дворняг завзятий Гашек-кінолог перефарбовував і продавав як породистих псів...

Після цього сумнівного бізнесу редагував спершу газету анархістського штибу, а затим служив репортером у національно-соціалістичній газеті "Ческе слово".

У роки Першої світової війни з першого дня намагався "зако-сити" від армії. Та коли нарешті в примусовому порядку потрапив туди, то дослужився до звання єфрейтора і кавалера срібної медалі "За хоробрість", бо перед цим самотужки захопив у полон трьох російських солдат-дезертирів... Щоправда, це аж ніяк не перешкодило йому, солдату-герою Гашеку, за якийсь час самому стати дезертиром і перейти на бік... ворога — тих же росіян.

Далі сторінки біографії Гашека гортались куди стрімкіше. Російський полон, служба у чеському легіоні, вступ до Російської комуністичної партії, комендантство у Бугульмі, червоне комісарство у політвідділі П'ятої армії, до складу якої, до речі, входила і легендарна 25-та чапаєвська дивізія...

Потім знову редакторська та видавнича робота — у Забайкаллі видавав одну із перших у світі газет... бурятською мовою.

1920 року за рішенням Чеського центрального бюро при РКП(б) Ярослава Гашека було відряджено до рідної Чехословаччини для проведення революційної діяльності. Але цій московсько-комуністичній затії так і не судилося бути втіленою в життя, бо місцеві горе-революціонери ще до приїзду основного “куратора-пропагандиста” повністю здали свої реформаторсько-революційні позиції...

Що в свою чергу, не без елементу гіркої жарту, відбулося й на самому Гашеку... У рідній Празі йому насамперед інкримінували двоєженство, оскільки з Росії він повернувся не сам, а з другою своєю дружиною, не розлучившись при цьому тут, на батьківщині, ще з першою — Ярмілою Гашековою...

...А втім, ретельно переповідати біографію будь-якого письменника — справа далеко, погодьтесь, невдячна. А особливо такого, як Ярослав Гашек. Чи не краще вивчати всю палітру його бурхливо-неординарного життя за творами самого автора, а їх, тих творів, — гуморесок, смішних новел, дотепних оповідань — налічується чи не півтори тисячі.

І мимохіть доходити висновку, що будь-яку епоху прикрашають, а подекуди й творять ось такі невинуваті оптимісти, такі невинуваті життєлюбів, такі невинуваті мрійники про кращу долю кожного, як Ярослав Гашек, — чий бравий і цілющий сміх, зрештою, і робить нас усіх справжніми людьми, які не поспішають прогинатися під ударами її величності Долі.

Юрій ІЩЕНКО.

Марафонський біг

Якраз саме перед війною, блукаючи туристом по Угорщині, я прийшов одного разу в маленьке містечко Великий Каніж, де знайшов пивний завод, що варив пиво з чеського солоду, сто двадцять метрів старої стіни і могилу якогось турецького візира з тої доби, коли Великий Каніж, обложений наймитами принца Євгена Савойського, був резиденцією візира. Маленький абат, як прозивали цього різника, так влучно бив по місту, що одна з гранат одірвала голову турецькому візиріві, тюрбан з якої і досі зберігається в міському музеї. Я боюсь, що з тим тюрбаном робиться таке саме мошенство, як на моїй батьківщині з язиком святого Яна Непомука: дуже вже свіжим показують того язика! Там- таки в музеї я бачив кістки верблюда, на якому подорожував великий візир. Тут уже ніяк не можна приховати свого мошенства. Це були просто зафарбовані ребра молодого баранчика. Більше нічого, що привертало б увагу туриста, я там не знайшов. На вулицях

повнісінько пилюки, на околиці, де простяглися городи, хмарами літають комарі. За тиждень до мого приїзду якраз закінчилася сесія окружного суду, яка розглянула вісім карних справ, зв'язаних з убивствами, і тридцять два великих мошенства. Це свідчило, що і це місто затопила хвиля культури.

У міському саду кусалися комарі. В ресторані за містом п'яні офіцери безперервно замовляли циганам одну й ту ж пісню: "Урам, урам, біро урам! (Пане, пане, пане суддя!)". Дурна й огидна пісня!

У такому місті ви недовго затримаєтеся. Мені пощастило знайти гостиницю, де, видимо, зібралися на з'їзд блощиці з усього міста Великий Каніж і його околиць. Кімната не виділялася елегантною обстановкою. В ній було все, включно до корита прати білизну, бачки для сміття й раковина, що заміняла умивальник.

На другий день, гуляючи по парку, я познайомився з одною дівчиною з чиновницької родини. Я відрекомендувався їй, як мільйонер, що знічев'я подорожує пішки по Європі. Моє ім'я вона, напевне, вже чула: Гордон Беннет.

Вона зраділа, що я трохи розмовляю по-угорськи. Я дозволив запросити себе на вечерю, а якусь жінку з їхнього дому я послав у свою гостиницю, щоб вона принесла мій альпіністський мішок з брудною білизною.

Батько дівчини виявився великим добряком, мати — дуже довірливим створінням. У них були біля села Ваші свої виноградники, а дядько дівчини був власником винних погребів; очевидно, через таких родичів, у них у домі було досить путнього вина.

Перш ніж я сп'янів, я обіцяв їм, що візьму їхню доньку Етельку заміж, тільки-но обійду довкола земної кулі.

Пізніше, коли мене охопив запальний настрій, я заприсягся перед портретами її дідуся й бабусі, що жодний з угорських королів не мав такої прекрасної вілли, яку я збудую для своєї Етельки на березі Балатонського озера.

Потім її батько обіцяв своїй родині, що взавтра він візьме відпустку з місця роботи і піде зо мною пішки через Угорщину до Туреччини, щоб не загубити мене.

Цього вечора вони чудесно мене пригостили і поклали в ліжко.

Я прокинувся перед полуднем і почув у сусідніх кімнатах незвичайний шум. Там щось перекидали, відчиняли й зачиняли якісь ящики. Я пролежав у ліжку доти, доки мені не постукали. До кімнати ввійшов батько моєї нареченої Етельки.

— Пане Гордон Беннет, — сказав він, — усе вже приготоване, все в порядку. Доктор довго мене оглядав і, кінець кінцем, мусив був підписати мені двомісячну відпустку. Папери вже в мене. Жінки приготували нам білизну, спортивні костюми, тепер вони смажать нам на дорогу курчата, завтра вранці ми вирушимо в дорогу через Угорщину в Туреччину. Яким шляхом, ви гадаєте, ми вирушимо в Туреччину?

Я міркував деякий час.

— Ми переїдемо через Босфор в Малу Азію, пройдемо її всю і через Месопотамію рушимо на Персію. Переберемося через Гімалаї й опинимося в Індії. А потім через Китай, Корею, Камчатку, Берінгову протоку до Північної Америки, звідти у Південну Америку і в Патагонію. З Патагонії ми переїдемо до Австралії, а з Австралії до Південної Африки. Вийдемо на мисі Доброї Надії і підемо на Північ, перейдемо всю Африку до самісінького Марокко. Потім перейдемо до Франції. Ну, а з Франції через Швейцарію і Тіроль, Штірію ми прийдемо знову у Великий Каніж. Ну, а коли вам сподобається, ми можемо три дні відпочити і знову йти в напрямку до Ісландії, північного полюса і через Сибір повернутися додому. Чи бажали б ви побачити Мадагаскар?

Він почував за вухом і сказав непевним голосом:

— Це, здається, одно з найбільших озер ув Австралії?

Я кивнув головою й одповів:

— Одно з найбільших і найглибших, але висихає регулярно через кожні п'ять тисяч літ.

У товаристві Етельки я також провів кілька щасливих годин у садку. В перерві між поцілунками я міркував про те, як би непомітно зникнути з цього дому. В найгіршому випадку вввзвтра, тільки-но ми вийдемо з міста, я скину мішок і кинуся в Балатон.

Географічні знання Етельки були ще туманнішими, ніж знання її батька. Батько, принаймні, не забув, що Африка — це частина світу, а не озеро.

Коли я поділився з цією ніжною дитиною своїми планами подорожі, то переконався, що вона не має ніякого уявлення про Австралію, Індію, Корею і Камчатку. Так, вона справді не мала уявлення про світ. Вона взагалі знала менше, ніж старий Геродот, який хоч і не знав усього, що знаємо ми, проте здогадувався, що, крім Греції, є ще й інші країни.

Час між обідом і вечерею промайнув дуже швидко, заповнений всілякими обіцянками. Я обіцяв привезти їй опудало індійського слона, шкіри всіх гадюк, географічний атлас Андре, скроні мешканців Полінезії, індійські скальпи, діаманти з мису Доброї Надії, рубіни з гори Кіліманджаро, золоті ланцюги з Перу й Чілі, дах з палацу

Далай Лами в Тибеті, скляне око японського Мікадо, двох живих китайців та ескімосів і цілу родину людоджерів із Замбезі та ін.

Вона, бідненька, була щаслива і ставила мені най-найвніші запитання. Між іншим, запитала, чи в порядку міський водогін на Новій Зеландії (річ у тім, що тиждень тому у Великім Канежі трапилася велика неприємність з водогоном).

— Ви гадаєте, що я не знаю, куди пливе Камчатка? — по-дитячому запитала вона.

Докладна розмова з нею вже вилетіла в мене з голови, але я можу заприсягтися, що, коли б на моїм місці був най-спокійніший учитель географії, він би задушив її негайно.

Вечеря проминула урочисто. Це була прощальна вечеря пана Чендеша з родиною. Можу вас запевнити, що про свої багатства я говорив мало і тільки між іншим зауважив:

— Якби я був у сто разів багатшим, то й тоді я не зміг би купити це щастя, що я його випадково зустрів.

Їх дуже здивували мої подрані черевики. Я запевнив їх, що вони зроблені з крокодилячої шкіри, яку я зідрав з убитого мною крокодила на річці Нілі. Це є кращий доказ того, що й крокодиляча шкіра дереться. Яке смішне запевнення вчених, що крокодилячу шкіру не можна зносити!

— Чудно, — говорив я, показуючи на латки у своєму пальті, — аристократичні дами туристського клубу в Англії не можуть залатати пальта, яке випадково подралося, адже я десятки разів обійшов пішки всеньку Англію.

"Хоч би мене вигнали звідси, — думав я, з острахом спостерігаючи, як уся родина ловить кожне моє слово і вірить усьому, що я говорю, — або хоча б послали по поліцію".

А вони і далі ставили мені різні запитання:

— Чи живі ваші батьки?

— Батько, — відповідав я, — прочитавши роман Жюль

Верна "З гармати на місяць", взявся здійснити цей жахливий план божевільного. Він приготував ракету, закупорив себе в неї, а потім наказав вистрелити нею з гармати в напрямку до місяця. Відтоді минуло вісім років, і він досі не повернувся. Ми не маємо про нього ніяких вістей. Мати об'їхала на своїй яхті, розшукуючи його, всі моря і досі не знайшла.

"Ну тепер уже мене напевне одведуть у поліцію", — подумав я. Але замість цього Етелька мене запитала:

— Чи нема у вас сестрички?

— Сестра моя вийшла за американського президента, але, на жаль, вона з ним нещаслива, бо закохалася в знаменитого співака Карузо, якому купила віллу на Суматрі і ферму розплоджувати тигрів та ягуарів.

"Ну тепер мене напевне викинуть", — подумав я.

— У кожного свої турботи, — сказала пані Чендеш, дивлячись на мене теплим материнським поглядом, — у кожній родині щось таке та єсть.

— Чи є у вас брат?

— Брат у мене дивовижна людина. Він пороздавав усе своє багатюще майно і тепер працює простим конторником у банку.

"Ну, тепер держись, Гордон Беннет!" — сказав я упевнено сам собі.

— А куди ви поїдете з Етелькою, коли ми повернемося з подорожі і коли ви з нею оженитесь? — запитав мене Чендеш.

— У Занзібар і в Аравію, — відповів я. — В Італії велика спека, крім того араби дуже гостинний народ. — Потім я переконав їх, що в Сахарі давно вирости ліси, гадаючи, що після цього пан Чендеш підведеться, торохне мене по голові, і мене зразу одведуть до лікарні. Замість цього я заснув на стільці, і мене обережно поклали в ліжку.

Рано-вранці мене розбудив пан Чендеш. Він був зовсім готовий, і його обрюзгла низенька постать здавалася чуд-

ною в туристському вбранні. Після кави, під час якої пані Чендеш і Етелька не плакали, а ревом ревіли, ми вийшли з дому на сошу в напрямку до міста Балатон.

Безупинно плачучи й приказуючи, вони проводжали нас.

— Ти наглядай за паном Гордоном Беннетом, — напучувала його під час розлуки пані Чендеш.

Нарешті ми залишилися самі.

Перед нами розляглася долина Балатонського озера, біла, вкрита пилюгою дорога простяглася без краю вдаль. На шовковицях, що росли обабіч дороги, теж пилюга, а спалена сонцем трава навівала сум. Я обмірковував план утечі.

— Ви хороший ходак? — запитав я пана Чендеша.

— Знаменитий, — відповів той. — Колись я брав участь у змаганнях в клубі легкої атлетики.

Я прикусив собі губу. Ми вийшли на невеличкий пагорбок, за яким дорога пішла вниз. Не роздумуючись, я кинувся бігти. Пан Чендеш за мною.

— Я вас розумію, пане Гордоне Беннет! Хто з нас буде швидше в Балатоні? Біг на сорок кілометрів! — крикнув він мені.

Він чимчикував за мною. Я пробіг приблизно десять кілометрів, стрибками по десять метрів одразу. На дванадцятому кілометрі, за Мезолягом, він майже догнав мене і біг біля мене. На п'ятнадцятому кілометрі я був спереду

нього всього на п'ятдесят метрів, і ця відстань коло Будофала зменшилася до п'яти. Так ми бігла один біля одного двадцять два кілометри, а в Капотфальві, на тридцятому кілометрі, я загубив його з очей. Мої сили були зовсім виснажені. Я трохи перепочив і побіг далі. Але на повороті дороги я побачив знову Чендеша, а за ним приблизно на сто метрів бігла якась людина. Оддалік бігло ще кілька чоловіка. Я нічого не міг зрозуміти і почав хвилюватися.

Однак я мчав уперед. Біля мене проїхав мотоцикл, в якому сиділа людина і тримала в руці прапора. Вона махнула мені дружньо рукою й запитала:

— Ви якого кольору?

Я не відповів і помчав далі.

На тридцять восьмому кілометрі я побачив, що людина, яка бігла за Чендешом, випередила його і наздоганяє мене.

Я зібрав останні сили, і, сопучи, як паровик, ускочив у передні вулиці Балатона.

Величезний натовп вітав мене біля сорокового кілометра радісним ревищем, оркестр заграв похідний марш.

Я налетів на простягнуту через вулицю віршовку і трохи було не розквасив собі носа. Мене підхопили, сфотографу-

вали, радісний натовп підкинув мене в повітря і відніс у гостиницю.

Я не міг говорити. Мене однесли у ванну. Потім за мною принесли ту людину, що наздоганяла мене на тридцять восьмим кілометрі. Через п'ять хвилин принесли пана Чендеша з висолопленим язиком, — він ласкаво посміхався. Він був третім.

На наше нещастя, клуб легкої атлетики Великого Канежа улаштував того дня марафонський біг "Каніж — Балатон".

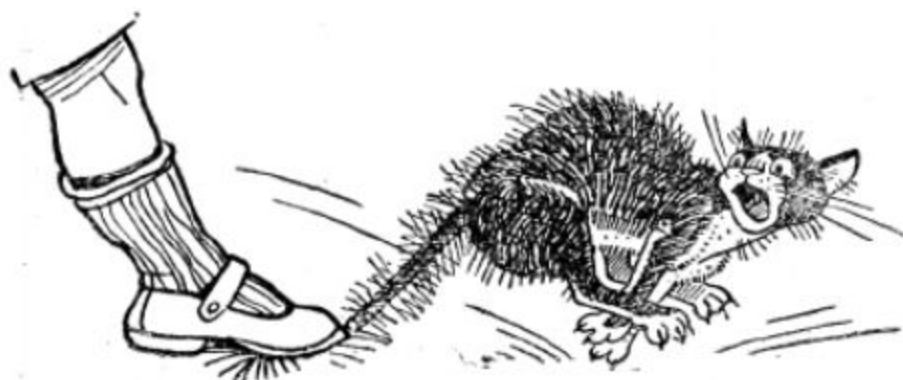
Це з'ясувалося зразу ж. Спочатку нас хотіли лінчувати. Але, кінець кінцем, жандарми вивели нас з міста і заборонили туди повертатися.

Пана Чендеша я позбувся тільки в Албанії, де на нас напали розбійники. Я сказав їм, що пан Чендеш — відомий мільйонер, і вони дістануть за нього великий викуп. Вони повели його в гори, а у мене в подяку забрали мішок з брудною білизною.

Цілком природно, що про долю пана Чендеша я нічого не знаю і уникаю вести листування з його нещасною родиною у Великім Канежі.

Нещасний випадок з котом

Одного разу пан Густоліс, сперечаючись із своїм сусідом Кричкою, сказав:

— Ваша партія — чудова партія... Як тільки їй пощастить врятувати від шибениці якогось грабіжника, вона одразу висуває його кандидатом в депутати.

Кричка на це відповів:

— Ми з вами, пане Густолісу, ще порахуємося!

Густоліс мав не тільки велике політичне передбачення, але й чорного кота, що завжди сидів на порозі його невеличкої крамнички. Цього кота любили всі відвідувачі і ставилися до нього з великою пошаною за його хорошу поведінку і за веселу вдачу. Нікому й на думку не спадало, що страшний ворог цієї чудової тварини живе поруч і що він ніхто інший, як Кричка, який після згаданої сварки на політичному ґрунті з Густолісом сказав своєму вось-

милітньому синові Йосику:

— Пепичку! Як тільки ти побачиш оту чорну тварюку, наступи йому на хвоста!

Хіба є на світі хоч одна дитина, що відмовилася б виконати таке доручення?

Пепичек пішов у крамницю, наступив котові на хвоста та ще й обприскав його водою з рота.

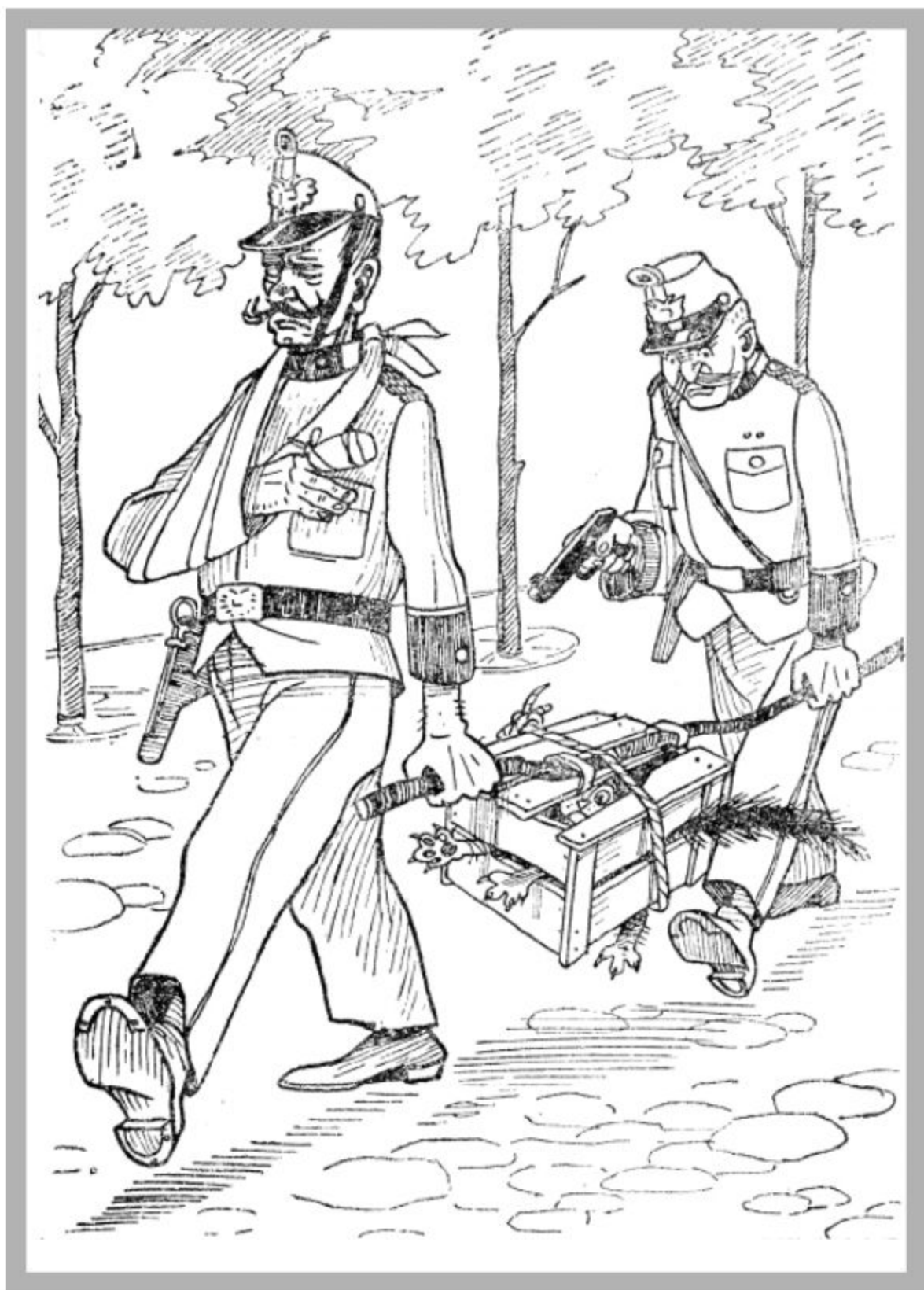
Потім він утік. Спочатку кіт ніяк не міг зрозуміти, що це значить, але потім, відчувши біль, що його йому заподіяв хлопчак, і неприємність від холодної води, якою той обприскав його з рота, кіт прийшов до висновку, що вдруге він такого не дозволить і вживе проти цього заходів.

За свою мужню поведінку Пепичек дістав од батька в нагороду крейцар; крім того, батько обіцяв подарувати йому ще два крейцари, коли він і далі так робитиме. В коті Кричка вбачав усю ворожу партію і вважав, що, нашкодивши котові, він разом із тим шкодить майнові свого політичного ворога. Таким чином, Пепичек наступив на хвоста не котові, а всій ворожій політичній партії, і плював він не на kota, а на всіх прихильників цієї партії, що за її члена він уважав і чорного kota.

Пепичек весело пішов на новий політичний бій. Ось картина цієї боротьби.

Кіт лежить перед дверима й дрімає. Одначе це не так: він прикидається. В цьому йому ніхто не повинен дорікати, бо він не ходив до школи і не знає, що прикидатися — гріх.

Отже, кіт прикидається, і Пепичек знову наступає йому на хвоста й плює на голову. Раптом кіт чмихає, підстрибує й дряпає Пепичкові ногу. Потім стрибає йому на голову, дико нявчить, кусає його за вухо, зіскакує, урочисто задравши хвоста, тікає від хлопчака, що реве аж захлинається, і спокійно сідає на порозі в крамниці свого хазяїна, лагідно вуркочучи.

Коли Пепичек, обірваний і закривавлений, повернувся додому, Кричка закричав: "Нарешті я тебе впіймав, Густолісе!" — і повів Пепичка в поліційний комісаріат, де поліцейський лікар, оглянувши хлопчика, склав протокола, а поліцейський комісар видав наказа заарештувати kota і передати його для ветеринарного огляду.

Двоє поліцаїв пішли виконувати наказа й заарештували kota іменем закону. Та оскільки кіт намагався втекти, поліцаї мусили були послати по спеціальний ящик, де вони й замкнули kota, що допустив перед цим одверте насильство над поліцаями, укусивши за палець одного з них. Крім того, чмиханням він наочно образив представників влади. Що саме він хотів цим сказати, залишилося невідомим.

Таким чином, kota привезли до ветеринарного відділу і поліцаї подали на нього такого рапорта: *"Коли ми по нього прийшли, він чмихав, дряпався й кусався. Ми примушені були, через його відчайдушний опір, замкнути його в ящик. Крім того, він намагався вирвати в нас револьвери..."*

Протокола було підписано й надіслано до державного прокурора.

Прокуратура побачила в поведінці Густоліса злочин проти статті, що передбачає кару за недогляд за тваринами.

Його обвинувачувано, що kota не було прив'язано на цеп і він ходив без намордника.

Густоліс повинен був прив'язати kota, тим паче, що в місті відбувалися вибори, під час яких тварини можуть заразитися на сказ, сказитися.

Потім поміж Кричкою, батьком хлопчика, що на нього напав кіт, і Густолісом, власником чорного kota, що напав на сина Крички, довгий час точилася ворожнеча на політичному ґрунті. Прокурор вважає за доведене, що Густолісів кіт учинив напад зловмисно, щоб якнайдужче по-

калічити сина свого політичного супротивника, що йому справді й пощастило зробити. А як, згідно з дійовим у Австрійській імперії законом від 8 січня 1801 року, кота належить вважати за особу божевільну, за яку відповідає своїм ім'ям і своїм життям її власник, то вся провина падає на Густоліса. Тим часом у ветеринарнім відділі було досліджено моральний і фізичний стан кота, і протоколи цього дослідження надійшли в розпорядження державного прокурора. Документи свідчили ось про що:

"Франтішек Густоліс № 2145/65

Досліджений має широкі кості, добре вгодований, але хворіє на запалення надкисниці, так що його укуси небезпечні для життя.

*З цих причин бажано, щоб дослідженого було знищено.
Д-р М. Кашпарек".*

Державна прокуратура послала цього листа для виконання в поліційний комісаріат, де його було зареєстровано і додано до справи про Густоліса.

Тим часом кота повернули Густолісові. Несподівано о п'ятій годині ранку чотири поліцаї прийшли до нього додому, заарештували пана Густоліса і повели його з собою. У поліційній дільниці суворий поліцейський пристав досить похмуро почав, допит:

— Ви — Франтішек Густоліс?

— Так точно, ваше благородіє!

В одного молоденького поліцая на очі забриніли сльози.

Дайте сюди справу про Франтішека Густоліса і не хникайте! Подали справу.

— Вислухайте наказу градоначальника, що торкається вас, Густолісе, від 15 червня 1911 року за № 275/289.

"Франтішека Густоліса, згідно з донесенням ветеринарного відділу за № 2145/65, належить негайно знищити. Проти такої постанови, згідно з законом про епідемії скотини ст. 5 від 12 лютого 1867 року, ніяких заперечень

нема".

Градоначальник Вінієчка".

— Як бачите, — сказав нещасній людині поліцейський пристав, — постанови не скасовано. Напишіть ваше останнє розпорядження і не хникайте. Вас буде знищено, як тільки з Відня надійде підтвердження постанови і розпорядження про спосіб вашого знищення.

Мені самому цікаво: як виплутався Густоліс із цієї справи?

Австрійські митниці

Коли я був на екскурсії, трапилося зо мною під Дrajдьянами нещастя. Мене, коли я блукав навколо Дrajдьян, переїхав швидкий поїзд. Так він мене той поїзд потропив, що минуло півтора року, поки мене в лікарні сяк-так виправили. Я мав на меті повернутися з екс-

курсії за чотири дні, а повернувся через вісімнадцять місяців з гаком.

Все в руках божих, але, крім божих рук, я потрапив ще й в руки лікарів.

Вигляд я мав жахливий. Що в мене залишилося мого власного, не знаю я й досі. Знаю тільки, що вісімнадцять лікарів і п'ятдесят два асистенти штучно мене складали. І склали, сказати, добре. Видали мені посвідку, з чого саме мене складено, щоб я міг жити, як інвалід. Посвідку цю було написано на чотирнадцяти сторінках.

Залишилося в мене шматочок мозку, якась частина

шлунка, приблизно п'ятнадцять кілограмів мого власного м'яса, біля півлітра власної крові, решта все було чуже, крім серця, та й серце було зшито з мого власного й волового. Медична наука тріумфувала. Зовні я був цілком штучний. Все це було в посвідці. Це був цікавий випадок, коли медична наука склала нову людину з окремих частин, як ото діти складають з кубиків цілі палаці.

Коли мене виписали з лікарні, я пішов поклонитися своїм останкам, похованим на центральному кладовищі, у відділі людських частин, що їх привозять із госпіталю, а потім пішов на вокзал і поїхав у Прагу, пишаючися з того, що ніхто з туристів ніколи не мав такої насолоди з екскурсії в таке прекрасне місто.

У Дечині ми мали перейти австрійську митницю і митний огляд. Коли принесли наш багаж, митники довго в ньому порпалися, один з чиновників пильно подивився на мене. Мій незвичайний вигляд людини, штучно складеної, справив на чиновника неабияке враження. Чиновник так дивився на мене, ніби я був щонайменше переносником сахарину. Вигляд, очевидно, був у мене, як у заядлого контрабандиста.

— А покажіть-но чемодана, — наказав мені чиновник, — і йдіть зо мною в канцелярію.

У канцелярії відкрили чемодана, оглянули все і нічого

підозрілого не знайшли, але раптом побачили в чемодані посвідку з госпіталю в Драздянах, підписану вісімнадцятьма професорами і п'ятдесят двома асистентами.

— Громадянинне, — звернулися до мене чиновники, коли прочитали посвідку, — ходітьте нагору до начальника, бо так ви не зможете виїхати до Австрії.

Начальник митниці — дуже порядний пан, але пильний щодо виконання своїх обов'язків. Прочитавши посвідку, він сказав:

— Насамперед, як записано в посвідці, задня частина скроні у вас замінена срібною пластинкою. Срібло це без проби, а через те маєте заплатити штраф — 12 корон; срібло — 120 грамів, за тарифом VI і тарифом VIIIв № § 946 митних правил. Ви свідомо мали намір перевезти срібло без проби, тому маєте заплатити штраф в потрібному розмірі, тобто $3 \times 12 = 36$ корон.

— Далі: мита за 120 грамів срібла (літери Б, ф, г від 1902 року) після урегулювання міжнародної, угоди за один грам — 10 гелерів, тобто за 120 грамів — 12 корон.

— Потім у вас ліву стегнову кістку замінено кінською. Це ми вважатимемо за незаконний перевіз кісток. Цим ви завдаєте великої шкоди австрійській торгівлі — тваринними кістками. Для чого у вас кінська кістка? Щоб ходити? Так і запишемо, що кінську кістку ви вживаєте для дрібного підприємства! Чи не так? Ви краще не заперечуйте, високоповажаний пане! Підприємство — чудесна річ, але в даний момент вона вам не дасть ніякої користі, бо ми накладаємо велике мито за таємний перевіз тваринних кісток ув Австрію. Платіть 24 корони.

— Потім тут зазначено, що замість ребер у вас платинові дротики! Громадянинне! Ви перевозите контрабандою ув Австрію платину?! Ви знаєте, що вас за це чекає? Тристакратний штраф! Якщо в цих трьох дротинках ваги 20 грамів, то це значить — 1605 корон штрафу. Яка з вашого боку достойна покарання легковажність!

— А це ще що? Тут зазначено, що частину вашої печінки, а саме ліву печінку замінено свинячою печінкою?!

— Дорогий пане! Перевозити свинину з- за кордону до Австрії заборонено. Ця заборона поширюється і на кабанів, і через те, коли хочете поїхати до Чехії, печінку ви повинні залишити в Німеччині.

Я з цим не погодився, і вже біля десяти років живу в Саксонії, чекаю, коли хліборобська партія, — бо я член цієї партії, — дозволить перевозити кабани ув Австрію.

Тоді я повернуся на батьківщину.

Жівер солдата Трунця

На початку жовтня рекрута Трунця призвано до війська, на три роки, в піхоту. Паруб'яга Трунець був — як та гора, — на його отакених плечах гойдалася ще отакенніша голова... Шия в Трунця була — як у бугая, а голова — як у велетня.

У перший день прибуття Трунця до казарми його з усіма новобранцями направили на огляд до санчастини, а потім до підфіцера, який розпитував новобранців про домашні справи, щоб таким чином викликати симпатію новеньких до начальства й до військової служби. Коли симпатію було викликано, їх повели до складу підібрати їм уніформу.

Каптенармус одного за одним їх оглядав і гукав: "Черевики № 3!" — "Штани № 6!" — "Мундир № 2!". Чотири каптали зразу несли кожний своє, — черевики, штани, мундир, — кожному новобранцеві, як указував каптенармус, зовсім не цікавлячись, чи годяться вони на нього розміром, а каптенармус угадував розмір на око. І виходило так, що в одного були черевики, у які влізли б ще такі його дві ноги, а інший нізащо б у світі не вліз би в свої черевики навіть тоді, коли б він рубанком пообстругував собі

ноги наполовину. В одного штани були такі, що в них би вмістився ще й старший його брат, а сусідові дали такий мундир, що він би всунув у нього ще дві такі фігури, як сам. Але це була військова служба, і суперечити було годі: наказ начальства — в даному разі каптенармуса — закон, отже, номери одежі, що їх назвав каптенармус, не могли бути іншими номерами. Потім їм видали ківери і шапки. Ківер і шапка мали шість номерів — од найбільшої і до найменшої голови. І в цьому разі було все переплутано, але що поробиш.

Повернулися новобранці в казарму й поодягались. Вигляд вони мали печальний. Один одного не впізнавали. В казармі клекотіло дивовижними людьми... В одних із них руки були десь далеко в рукавах, штани тяглися по землі і голови поринали в шапках. В інших штани були по коліна, білили підштаники, руки стирчали з рукавів по лікті і в багатьох на головах бовваніло щось на манір очіпка. Чого було надміру в одній частини команди, того не вистачало в другій частини.

Коли каптенармус побачив таке цікаве видовисько, він прихильно махнув рукою: "Бачите, хлопці, які неоднакові розміри людського тіла! Той має руки довші, ніж мусив би мати, а той коротші! Так само й з ногами! Про товщину вже й не кажу! Один не може застебнутись, а на іншому мундир висить, як на святому мученику. Але це не біда! Пообмінюйтесь один з одним і вже! Попереджую, що солдат мусить бути "як штик" і ходити як кукла. Хто матиме неоковирний вигляд, буде покараний!"

Новобранці помінялися один з одним черевиками, штаньми, мундирами, шапками, ківерами... Залишився тільки один велетень- новобранець Трунець, — ніби створіння з чужої планети: штани для нього були короткі, мундир не застібався, а на його величезній голові стирчала манюсінка шапка. Хоча й інші мали вигляд якихось авантюристів, але це створіння — Трунець — схожий був

на щось таке з інших світів.

Трунець христом- богом благав, щоб не лишали його в такому вигляді, але на війні, як на війні: "Кроком руш!".

Тоді Трунець звернувся до капрала. Капрал, видимо, був м'яка людина, повів його знову до складу, де після довгих розшуків, кінець кінцем, знайшли частини уніформи, що зробили з Трунця видимість солдата.

Але, на жаль, найбільшого розміру ківер губився на його колосальній голові, як піщинка серед пустелі.

І якось трапилося, що випадок із ківером та Трунцем дійшов, аж до верховного інтендантства у Відень.

Сталося це так. Перший обов'язок солдата — "козирять", віддавати начальству честь. Рекрут Трунець у ківері, що підскакував у нього на голові, як м'яч на підлозі, ніяк не міг торкнутися козирка ківера, вітаючи начальство. А торкнутися мусив був обов'язково.

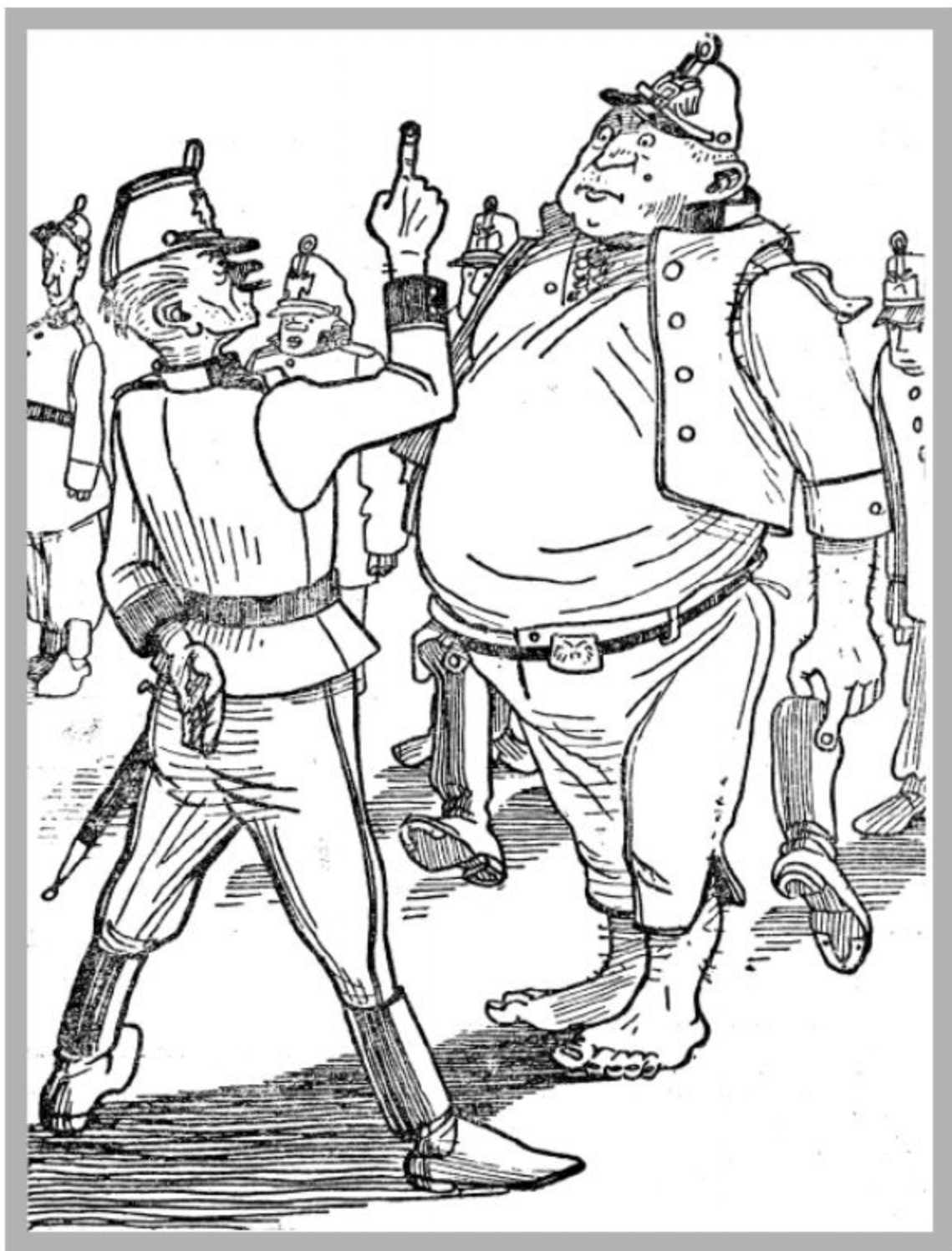
Такі одчайдушні спроби торкнутися козирка при навчанні були, але ківер летів на потилицю.

Підофіцер був у розпачі. Офіцер лаявся і синів од злості, коли при таких жахливих спробах ківер летів на землю.

Новобранець Трунець, червоний, як варений рак, натяг ківера собі на вухо. Це викликало стриманий сміх у строю солдатів і новий вибух гніву в офіцера й підофіцера...

Кінець кінцем, офіцер наказав одвести Трунця до ротної канцелярії. Трунець із своїм на вусі ківером мав вигляд п'яниці і, не знаючи, що з ним буде далі, плентався за солдатом.

З ротної канцелярії підофіцер- писар наказав одвести Трунця до командира полку. Командир полку прийняв рапорт серйозно. Спочатку він розпитував Трунця, чи нема у нього в голові води. І коли той, виструнчившись, одповів, що води в його голові ніякої ніколи не було й нема, командир полку наказав, щоб ківер намочили у воді й натягли Трунцеві на голову... Ківер, мовляв, розтягнеться, і хай

Трунець цілу добу не скидає його з голови. Для цього Трунця замкнули на 24 години, щоб він нікому не заважав і щоб йому ніхто не заважав. Розуміється, це була не кара. Тру-

нець старанно тримав ківер на голові, сидячи на нарах, доки від утоми не заснув.

Вранці, коли він прокинувся, ківер, лежав поруч ще менший, ніж був, бо від води збігся. А це ж був найбільший ківер у полку!

Трунець знову натяг його на голову, жонглював ним, але нічого з того не вийшло: ківер підскакував ще вище, як раніше, і Трунцеві довелося ні з чим повертатися до канцелярії.

На цей раз командир полку був ще серйозніший. Він наказав підофіцерові- писарю зміряти Трунцеві голову. Зміряли. Виявилось, що голова його має в обсязі — 62 сантиметри. Після цього пан командир оголосив Трунцеві сувору догану, за те, що він без всякого на те права з'явився на світ з такою головою і що тепер вся ця справа має піти на вирішення до верховного інтендантства у Відні.

Коли Трунця вивели, пан командир полку диктував писареві: "Славному Верховному інтендантству у Відні! Командир просить Верховне інтендантство, в зв'язку з тим, що солдат Трунець, родом із Пелгрімова, має ненормально велику голову, — вислати ківер, який би відповідав обсягові голови вищезазначеного солдата".

Листа командир підписав, приклали відповідний акт, копію поклали до справи, і на другий день лист був у Верховному інтендантстві.

Через чотирнадцять днів новобранця Трунця знову було викликано до канцелярії, де йому знову зміряли голову, бо того дня з Верховного інтендантства надійшов лист: "До акта № 6728/891—II- аб 672/375 Г- ША 8/IV. Верховне інтендантство сповіщає, що в акті № 6728/891—II- аб 672/375 Г- ША 8/IV, де просять Верховне інтендантство прислати ківер солдатів Янові Трунцю, родом із Пелгрімова, бо вищезазначений солдат має ненормально велику голову, немає даних про обсяг голови вищезазна-

ченого солдата. Потрібно негайно сповістити про дані обсягу ненормальної голови вищезазначеного солдата. Управління Верховного інтендантства у Відні".

— Чоловіче! — сказав писар, — завдали ж ви нам роботи! — Потім написав, що обсяг голови 62 сантиметри, і послав до Відня. Через чотирнадцять днів надійшов до полку новий лист з Відня. "У зв'язку з актом, надісланим вами за №6829/351 II г Шд 3321, проситься повідомити, якого року вищезазначений солдат з ненормальною головою народився і який рік служить, бо не виключена можливість, що голова вищезазначеному солдатові буде рости далі".

Писар повідомив рік народження і рік служби. Через два місяці надійшла з Відня така вимога: "Цим листом вимагаємо надіслати старий ківер солдата Трунця, щоб не було непорозумінь при розрахунках і щоб ми могли вислати ківер на обмін".

Через чверть року надійшов новий лист: "Верхове інтендантство цим стверджує, що старий ківер солдата Трунця надійшов зіпсованим. Наказується розслідувати, яким чином його зіпсовано. По розслідуванні Верховне інтендантство, відповідно до §16 військового статуту, оголосило інтендантський конкурс на виробку нового ківера обсягом 62 см. для ненормальної голови солдата Яна Трунця".

* * *

Лист командира полку до Верховного інтендантства у Відні:

"Переведеним розслідуванням було з'ясовано, що солдат Ян Трунець одержав ківер, надісланий у Відень на обмін, в хорошому стані. Але, в зв'язку з тим, що Трунець, як доведено свідками, не дуже ввічливо його доглядав, як належить доглядати військового майно, він його попсував. Але вищезазначений солдат тимчасом помер, тому просимо повернути нам вищезазначений попсований ківер солдата Яна Трунця з ненормальною головою".

Про святого Гільдольфа

I

Біля тірольського села Обервашберенталя є перехрестя. Сам по собі цей факт не такий уже й видатний. Але на тому перехресті стоїть стовп, а на стовпі висить образ, на якому намальовано чоловіка з бато́гом у руці, а під образом підпис: "Гейлігер Гільдольф, ора про но́біс!" ("Святий Гільдольфе, молися за нас!").

Образ цей теж не дуже цікавий — святий Гільдольф погрожує бато́гом Уntenвашберенталю. А цікаве тут те, що цей образ намалював п'яничка — помічник маляра,

який заліз по самі вуха в борги в шинку старости Обервашберенталя. Не маючи чим сплатити борги, він опинився на роздоріжжі: або виконати вимогу старости й намалювати якого- небудь святого, що погрожував би батоном Уntenвашберенталю, де живуть самі шахраї та вороги жителів Обервашберенталя, або сісти в тюрму.

Помічник маляра погодився на першу вимогу.

Перебиваючись з хліба на воду, він малював святого. Коли образ був закінчений, художника спитали, як звуть святого. Помічник маляра спочатку був розгубився, але за хвилину пригадав, що в нього у Лінці є дядько на ім'я Франц Гільдульф. Непевною рукою художник вивів під образом: "Гейлігер Гільдульф" ("Святий Гільдульф"), а обервашберентальський псаломщик дописав оте зворушливе: "Ора про nobis!" ("Молися за нас!").

Цей образ знаменитий іще й тим, що дядько п'янички — помічника маляра раптом став святим і що лави святих збільшилися ще на одну типову для них фігуру, а жителів Обервашберенталя було введено в оману: вони молилися святому Гільдульфу з цілковитою певністю, що такий святий і справді існує.

Та піп з ворожого Уntenвашберенталя, переглянувши святці, заявив, що ніякого Гільдульфа серед святих немає. Обервашберентальці були вкрай обурені цією заявою. По-перше, піп з Обервашберенталя був особистим ворогом того попа, бо завжди програвав йому в карти, а, по-друге, обервашберентальський піп назвав твердження сусіда брехливим. Святому Гільдульфу, мовляв, не обов'язково бути у святцях. Досить того, що він разом з вишуканим товариством засідає з богом на небі, а на перехресті свариться батоном на Уntenвашберенталь. І, нарешті, хай у тому бусурманському кублі разом з їхнім духовним пастирем, який махлює в карти, базікають, що хочать, а святий Гільдульф і далі молитиме бога за тих, хто щиро схилиться перед його образом й офірує якусь дещицю в

карнавочку, що висить на його стовпі.

Кожної суботи обервашберентальський псаломщик ходив вибирати гроші з карнавки. З цього приводу шахраї в Унтенвашберенталі подейкували, що ті гроші потрібні сусідньому попові для гри в карти. Правду кажучи, вся ця історія була їм дуже неприємна. Святий Гільдольф конкурував з їхнім, що стояв у них на перехресті, святим Вольмаром, якого обервашберентальці перестали шанувати, відколи в них появився свій святий.

Вони просто зневажали святого Вольмара й, проходячи мимо, і в думці не зверталися до нього навіть з короткою молитвою, щоб той боронив їхню худобу від несподіваного мору, загибелі та іншої напасті.

Зате вечорами, коли сонце кидало останнє проміння на сніги в Альпах, коли, дзеленькаючи дзвіночками, худоба поверталася до своїх загонів, обервашберентальці зупинялися перед святим Гільдольфом й палко молили його, щоб він допоміг їм щасливо прожити на грішній землі й довів їх до вічного блаженства на небі, щоб вони й після смерті могли веселитися і їсти топлене масло, цей вишуканий харч усіх католицьких депутатів Тіролю й Воральбер-

га.

— Захисти, святий Гільдольфе, — молилися вони, — нас і нашу худобу від загибелі та іншої напасті. Ора про нобіс! ("Молися за нас!"). Алілуя, алілуя, алілуя, алілуя, алілуя! — І на зло уntenвашберентальцям веселилися, аж поки лягали спати.

Що ж лишилося робити останнім? На зло сусідам пити по своїх корчмах горілку й проклинати святого Гільдольфа. Та далі цього терпіти вже не можна було. Треба зганьбити святого Гільдольфа й квіт. Але декого лякало це. Навіщо так одверто? Не завадить і перестрахуватись — а що як, не доведи господи, святий Гільдольф і справді існує?

Ясно, що цим нерішучим ворогам святого просто попровалювали голови. Після битви уntenвашберентальський коваль Антон Кюммель заявив:

— Я зганьблю святого Гільдольфа.

Так воно й сталося. На ранок обервашберентальці побачили свого святого спотвореним.

Руку, яка погрожувала батогом Уntenвашберенталю, було замазано чорним терпентиновим лаком.

Святий Гільдольф зробився одноруким. Обервашберентальці плакали. Баби, псаломщики, діди, селяни, діти, піп — усе село.

Через півгодини по тому уntenвашберентальський коваль Антон Кюммель, ріжуча січку, всунув у соломорізку руку, й машина геть чисто відтяла її.

І раптом усі прозріли. Сталося чудо. В Уntenвашберенталі почалася паніка. Піп подався до старости. Знесилено опустившись на лаву, він сказав тільки три слова: "Святий Гільдольф заговорив..." Усім стало страшно. Не допомогло й те, що коваль, який необережно всунув руку в соломорізку, був п'яний. Прийшовши до пам'яті, він запевняв усіх:

— Присягаюсь, що це не я... я ту руку не замазував.

Щоб я провалився! Щоб мене грець побив — це не я! Ради Христа на небі, це не я!

Але ковалеві ніхто не вірив.

II

Коли коваль одужав, його було засуджено за свято-татство. Всі католицькі газети Тіролю називали коваля недолюдком. Даремно він доводив, що тої ночі ночував дома і що в нього не було ані крапельки чорного лаку. Справа була настільки ясна, що не потребувала навіть доказів.

Італійська попівська газета вмістила статтю про святого Гільдольфа, навівши навіть дату його смерті. Добре ще, що газета не проголосила святого великомучеником!

В Інсбруку, в зв'язку з цим, вихрестилися два гульвіси-євреї.

Іноземні журнали вмістили фотографію образу святого Гільдольфа та фотографію однорукого недолюдка-ковалю.

Вихрести осіли в Обервашберенталі, відкрили там крамнички й пустили в продаж листівки з місцевими краєвидами. Тепер треба було тільки знайти поблизу стовпа джерело цілющої води. Піп наказав перекопати для цього всю місцевість навколо стовпа, але, на жаль, води так і не знайшли.

Тоді піп наказав перенести стовп з образом святого у свій садок до колодязя, мовляв, святому там буде безпечніше. Водночас псаломщик повісив біля входу в садок п'ять карнавок, дві карнавки на окремому стовпі біля колодязя і ще дві додав до тієї карнавки, що висіла на стовпі раніш. За перший тиждень він вибрав з карнавок триста золотих. За ці гроші вичистили й поштукатурили колодязь. Все свідчило про те, що Обервашберенталь стане прибутковим прочанським місцем.

Та й унтенвашберентальці теж уже перестали молитися своєму святому Вольмару.

III

Тим часом засуджений коваль продовжував доводити, що він не винен. Він — яке нахабство! — подав навіть касацію. Звістка про це викликала обурення в обох селах.

Та от одного дня сталося нове чудо. Вранці всі побачили, що святий Гільдольф дивиться на світ не чорними, а синіми очима. А через три дні в обервашберентальського старости народився син, у якого були чудові сині очі, як у батька й матері. Того ж дня щасливий батько прибіг до попа й, цілюючи йому руку, сказав:

— Сталося нове чудо. Я думав про того коваля. Коли він замазав одну руку святому Гільдольфу, то втратив і свою. І я згадав, що в мене скоро повинна народитися дитина. А які будуть у неї очі? Мені хотілося, щоб були сині, бо в мене теж сині. І тоді мені спало на думку, що коли святому Гільдольфу зафарбувати очі синім кольором, то й моя дитина теж повинна народитися з синіми очима, так само, як коваль зостався без руки по тому, як зафарбував руку святому. І от святий Гільдольф задовольнив моє бажання...

Це нове чудо схвилювало все село. Ранком образ святого Гільдольфа було густо заляпано вапном і коричневою фарбою.

Це псаломщик хотів, щоб його корова привела рябегу теля.

Чи задовольнив святий його бажання — не знаю. Не знаю також, чим закінчилася судова справа коваля; бо касаційний суд зажадав недавно від церковного історика

довідки про те, чи й справді існував святий Гільдольф. Знаю тільки, що у Франца Гільдольфа в Лінці проти вокзалу є шинок і що хазяїн дуже дивується з того, що йому на хрестинах дали два імені, тоді як у святого тільки одне.

— Гейлігер Гільдольф, ора про nobis! (Святий Гільдольфе, молися за нас!). Алілуя, алілуя, алілуя, алілуя, алілуя...

З веселих оповідань

Вранці я з Грнчиром пішов на поле. Був такий жаркий день, що за цю коротку дорогу мені загрожувала небезпека зовсім висохнути.

На полі мене вже чекали. Я почув від жінок, що стояли з граблями: "А, це той, що бере п'ять снопів за один раз!". Приятель Грнчир вже люб'язно поінформував їх про мене. Передо мною лежали копи скошеного ячменю, і мені здавалось, що вони тільки й чекають на мене.

— Будемо перевертати, — сказав Грнчир. — Знову він мокрий, треба, щоб просихав.

— Це зрозуміло, — відповів я.

Я вхопив у руку трішки ячменю і перевернув його. Потім узяв ще жменю...

— Друже, що ти робиш? — здивувався Грнчир. — Візьми граблі, підгортай ось так, з цього боку. Бачиш, мокре вже зверху. Ти ж так багато розповідав про польові

роботи!..

— У мого діда ми інакше цього й не робили, — виправдувався я. — Ми, наприклад, жита навіть не косили, а виривали руками з корінням... щоб не лишалося стерні.

— Грнчир уже не слухав мене. Відходячи, він, мабуть, про щось мріяв. Піт з мене вже не капав, а лився, як водоспад, потрапляючи в очі. А комарі ніби знали, що живуть у період світової війни, кровожерно накидалися на мене. Під час цієї тризни я обережно перевернув копичку і крикнув:

— Грнчир! Я вже перевернув їх аж вісім!.. Після дев'ятої у мене почала боліти спина від того, що я без кінця нахилився; після одинадцятої я безсило звалився на ячмінь, почувуючи себе так, ніби я вибіг без передишки на Монблан. Безнадійно блукав поглядом по копах. Їх ряди немовби насміхалися надо мною, а Грнчир кричав ззаду:

— Що з тобою?

— У покійного діда ми після кожної одинадцятої копи відпочивали, — відповів я слабеньким голосом, — це робилося для підрахунку. Якщо ми, наприклад, говорили, що відпочивали 40 разів, то це значило — 440 кіп.

Грнчир підвів мене на ноги.

— Давай далі, — сказав він різко, — це корисно для твого здоров'я. Це ж твій ряд. Поглянь, наскільки я тебе випередив!..

А я йому відповів:

— Взагалі я хочу практично організувати цю роботу. Складу стіжок, а потім зразу його... переверну. А то що ці копи? У мого покійного діда я перевертав їх за 2 години — 2 тисячі. Якщо хочеш, то я знову піду їх розгрібати, але думаю, що це не практично.

— Ячмінь має перш за все висохнути! — намагався він пояснити мені.

— А ти ж казав, що ви маєте сушарню, — зауважив я.

— То для овочів, а не для хліба, — викрикнув Грнчир у

відчаї.

— Але ж я нічого поганого не сказав! — заспокоював я його. — Я лише думаю про практичний бік.

Ми обидва повернулися до своєї роботи. Я розкидав стіжок, зібраний з таким трудом, і взявся за копи, що стояли ліворуч. Працював я з подвійною енергією. Я перевертав уже хвилин п'ятнадцять, коли раптом знову прибіг Гречир.

— Ісус Христос! — кричав він здалеку, — ти ж перевертаєш те, що ми вже перевернули. Тепер знову мокрий

ячмінь знизу, як і раніш, до початку роботи. Як ти це поясниш?

— Дуже просто, — відповів я. — У мого покійного діда завжди так робилося. І робилося для того, щоб при такому безперервному перевертанні хліба він швидше провітрювався і висихав. Ми іноді навіть підвішували хліб на вірьовках і сушили його, як білизну.

Я побачив, як Гречир зціпив зуби, але все ж поборов своє хвилювання і сказав:

— Я тебе дуже прошу — іди до тієї дівчини, що он доглядає дитину, і скажи їй, щоб вона йшла перевертати, а ти доглянеш малятко.

— У покійного діда...

— Ну, йди вже, йди! — махнув рукою Грнчир.

Я йшов з радістю, бо дивитися ж за дітьми — теж польові роботи.

Це був чудовий маленький хлопчик. Ми з ним сіли над ручаєм, та хлопчик ту ж мить вислизнув від мене і впав у воду.

— Грнчир! — кричав я. — Позич мені свої граблі. Це дитя впало у воду!

Витягнув я його все-таки швидко, без граблів, щоб не було пізно. Зібралось багато людей. Схвильована мати з плачем, замість ячменю, сушила синопку, а Грнчир єхидно зауважив:

— Це ти в свого покійного діда кидав дітей у воду?

— По четверо і, навіть, по п'ятеро відразу, — пробурмотів я згарячу.

На мене від хвилювання напала гикавка. Навіть у цю трагічну хвилину я думав про снопи. Жінка дивилася на мене з жахом.

— Знаєш що, — сказав приятель Грнчир, — краще йди випий пива, а я перед обідом зайду до тебе, а після обіду підемо до Самка на поле кидати снопи на гарбу. Ти, мабуть, більше здатний для важкої роботи.

— Слава богу! — подумав я. — Я здатний для важкої роботи! А те, що я пережив досі, — нічого не значило?

* * *

І в корчмі, і в Самків у господарстві вже знали про людину, яка не по одному, а відразу по чотири—п'ять снопів кидає на віз.

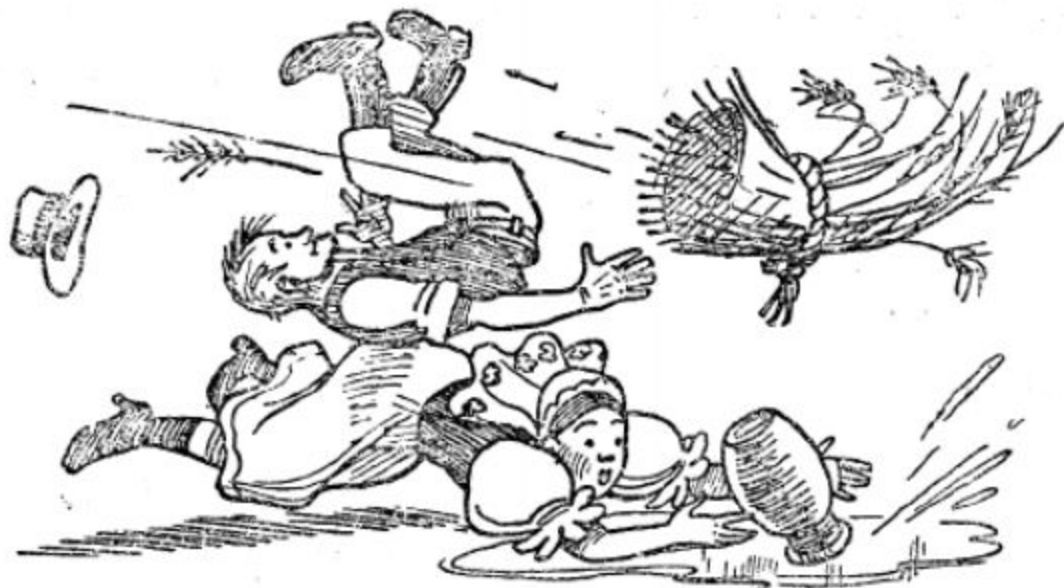
Звичайно, що такого завзятого робітника треба почастувати перед роботою. Після доброї закуски ми вийшли на поле. Мені дали щось дуже цікаве в руки. Це була тичка, на кінці якої не без натяку було прикріплено три гострих зубці.

— Де мені взяти вила? — спитав я у Самка.

— Ви тримаєте їх у руках, — відповів господар здивовано.

— Пробачте, я думав, що це граблі, — кинув я мимохіть і почав говорити про те, що скоро буде дощ, що дощ мусить бути, щоб не так парило. Цього в селі дуже не люблять слухати, особливо тоді, коли треба возити хліб. За кілька хвилин ми стояли між снопами пшениці. Снопи були чудові, важкі.

Ми почали їх укладати. В цю нестерпну спеку я взявся

до роботи хитро: розв'язав сніп і потрошку носив вилами на підводу.

— Що ти робиш? — вигукнув приятель Грнчир.

— Полегшення, — відповів я, — це ж практичний спосіб...

Грнчир подав мені вила, які я застромив у землю, щоб пояснити йому своє поводження.

— Не ганьби мене, — просив він. — Наколій сніп на вила і кидай на віз.

Уявіть собі, що ви на тичці, довжиною в півтора метра,

піднімаєте п'ятнадцятикілограмову гирю і мусите відразу кинути її на висоту три метри. Але не один раз, а п'ятдесят, сто разів, безліч разів.

Взяв я вила з другого кінця, нашпилював на них сніп, підняв його і... хекнув. Потім наблизився із снопом до гарби і кинув його наверх.

Сили вже зовсім залишали мене, але після десятого снопа я ввійшов в азарт, розхвилювався і кинув його з усього маху на робітника Штефана, який стояв на возі і вкладав снопи. Це була остання найбільша напруга моїх сил. Штефана я збив з гарби, немов яблуко з дерева. Він упав на жінку, що несла у великому жбані пиво на полудень. Почувся пронизливий жалібний зойк, тому що пива вже — як не було. Коли всі заспокоїлись, мені запропонували покласти вила...

Я відповів, що в мене з'явився хороший настрій до праці, але мене приставили до коней і пояснили, що в цьому нема ніякого пониження, чому я, звичайно, не дуже вірив.

Не виправдав я довір'я їй біля коней. Я зовсім недоречно, якраз тоді, коли не треба, вигукнув "Гі-і", коні рвонули, і бідний Штефан знову ляпнув з гарби.

Тоді мені сказали піти геть зовсім од коней і взагалі перестали звертати на мене увагу. Я ходив по полю, мов неприкаяний, і нарешті сів на межі. Я зробив ще одну спробу бути корисним і взяв знову вила.

Їх у мене вирвали з рук. Я знову сів на межу. Мухи й комарі безжалісно гризли мене, а один гедзь з усієї сили, мабуть, намагаючись покарати мене, так ужалив у руку, що вона вмить опухла. Проте ніхто мене навіть не пожалів.

Про рай

Попав один австрійський міністр юстиції в рай, де його призначили помічником св. Петра біля вхідних воріт.

Покурював він люлечку, попльовував униз, прямо в пекло, і стежив за душами, яким хотілося потрапити в рай.

Одні душі поводитися дуже самовпевнено, а деякі — принижено, і боязко просили впустити їх.

Деякі стукали скільки сили у ворота і нахабно кричали, що вони безневинні, як лілії.

Колишній міністр кожену душу обшукав, допитав, що та як, а потім допоміг св. Петрові відчинити ворота, бо за багато століть, що св. Петро просидів біля них, замок зовсім заіржавів і туго відмикався.

Якось і каже міністр юстиції:

— Любий Петре, добре було б твої ворота вазеліном змастити. А то не годиться так. Надто вже скрипить твій замок, просто лихо.

— Та я вже років шістсот сам про це думаю, — сказав Петро, — але ж ти знаєш, що я не міг звідси відійти, поки в мене помічника не було. Інколи мені й давали помічників, але деякі з них надто вже старанно обшукували святих мучениць, що сходили на небо, хе- хе!.. Поплескували і лоскотали їх, а тимчасом, розумієш, душі вони, то й не поодягані. А деякі душечки, молоденькі мучениці, бувають, ваше превосходительство, такі здобненькі, хе- хе! Тіло, ну прямо алебастр.

Інші голови свої руками тримають, ну просто подивитися приємно. Одна з них так сміхом зайшлася, коли мій помічник став залищатися до неї, що голова її впала і довелося її в рай без голови впустити. Це та сама безголова свята, що на дереві біля фонтана сидить і вечорами все собі ноги мие.

Викликало це велике обурення, і довелося вигнати мого помічника. Дали мені іншого. Служив він мені вірою і правдою двісті років, аж раптом одного чудового дня з'явилися два здоровенні ангели і викинули хлопця з раю прямо в чистилище. Справа в тому, що жили на землі два однофамільці: один — ледащо, а другий — чесна людина. І отой ледащо пробрався в рай, а чесний запізнився і попав у пекло. Потім, після того, як його двісті років у кип'ячому гною купали, з'ясувалося, що він святий, і від цього вдень і вночі такі від нього пахощі йшли, що навіть кілька чортів розкаялися і в господа бога повірили. Самі бачите, ваше превосходительство, скільки мені з цим клопоту.

Кажу я вам, сам тільки Бог знає, скільки століть я й кроку не міг ступити від райських воріт. З мене навіть і на землі вже сміються, що я, неначе папа римський, —

нікуди не ходжу. А тепер, ви вже мені вибачте, піду погуляти. До речі і вазеліну роздобуду — ворота змастити. Знаю, ваше превосходительство, на вас можу спокійно поклас- тися. На ніч звольте ворота завжди гарненько замикати, а то як би до нас чорти не позалазили. Адже раз знаєте, що трапилося: відмичкою одімкнули й прослизнули у відділ, де деякі душі перебувають під наглядом. І сиділа там одна вельми принадна молода дама, яка від самого паризького архієпископа мала посвідчення про свою цілковиту не- винність. А справа була досить- таки заплутана, і верхов- ний небесний суд справу цю розслідував. І от один чорт, із тих, що в рай проскочили, переліз через огорожу прямо в цей відділ і... трапилося лихо! Рівно через дев'ять місяців народилося маленьке чортеня.

Дама була покарана і одержала 900 тисяч років пекель- них мук, а чортеня урочисто і з молитвою я сам утопив. Тож дивіться, ваше превосходительство, не звертайте ува- ги на жалібне скигління. Хай краще праведник почекає кілька століть, ніж попаде у рай грішник.

— Розумію, — відповів колишній міністр юстиції.

— Ага, ще ось яка справа, ваше превосходительство. Коли будете когось в рай впускати, то звольте його гар- ненько обшукати, а то ще пронесуть до нас що- небудь про- ти церкви або проти законної влади. Ну, бувайте тим ча- сом, я по вазелін піду.

Колишній міністр юстиції залишився біля райських воріт сам- самісінький і пильно став придивлятися до того, що було навколо. Глибоко під ним пропливали світи, а ко- ли з'явилася земна куля, то виявилось, що Австрія оберну- лася до нього спиною. Міністр з досадою відвернувся й сам і став чекати прибуття душ.

Нарешті біля воріт пролунав сміливий стукіт.

— Хто там?

— Я, вождь соціал- демократів!

Увійшла душечка, уклонилося низенько. А як побачила

заступника св. Петра, так зразу ж і пізнала його.

— Якщо вже ми з вами на землі в одну душу були, то будемо в одну душу й на небі, — сказав колишній міністр.

— Чи не хочете тютюню або люлечку закурити?

Новий небожитель закурив і став стежити за тими, що до раю приходили. Прийшли ще дві душі. Міністр юстиції хотів уже був впустити їх в рай, але старий приятель схопив його за руку:

— Що ти, друже! Цих двох не можна: адже вони раз проти уряду голосували.

І тієї ж хвилини підхопили їх чорти під микитки і в пекло потягли, а там на віки-вічні посадили в киплячу смолу.

Отож і видно, що від вищої справедливості ніхто не може втекти. І хоч тут, на землі, з цими противниками законної влади нічого не трапилося, та завдяки мудрості небесній попадуть вони не в рай, а в киплячу смолу.

Зміст

Марафонський біг.....	5
Нешасний випадок з котом.....	14
Австрійські митниці	20
Ківер солдата Трунця.....	24
Про святого Гільдольфа.....	30
З веселих оповідань.....	38
Про рай.....	44

Бібліотека журналу «ПЕРЕЦЬ. Весела республіка»

Головний редактор Т. Кінько

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу інформації

КВ №23039-12879ПР від 28.12.2017

Засновник:

ПП «Загальнополітичне видання «СІЛЬСЬКІ ВІСТІ»,

газета захисту інтересів селян України»

Видавець:

ПП «Видавництво «СЛОВО»

Бібліотека журналу «ПЕРЕЦЬ. Весела республіка» №2-2018

Ярослав ГАШЕК

КІВЕР СОЛДАТА ТРУНЦЯ

Редактор Ю. Іщенко

Обкладинка В. Чмирьов

Підписано до друку 24.01.2018. Формат 70х100/32.

Папір офсетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 1,95.

Обл. вид. арк. 1,99. Наклад 1800 прим.

Зам. 0240118/Г-2.

Друк ТОВ «Основа-принт»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК №2072 від 25.01.2005 року